

Deze tekst is de Nederlandse versie van: Dirk Snauwaert & Sophie Rocca, "Preface", in: Tapta: Espaces Souples. With Greet Billet, Hana Miletić and Richard Venlet, edited by Liesbeth Decan, WIELS – Mousse Publishing, 2024: 56-59.

Voorwoord

Toen onze plannen voor een tentoonstelling over Tapta, gevoed door gesprekken met Ann Veronica Janssens, bleken samen te vallen met het onderzoeksproject naar Tapta's artistieke invloed en erfenis van Liesbeth Decan, Greet Billet, Hana Miletić en Richard Venlet vanuit LUCA School of Arts, aarzelden we geen moment dit project in WIELS een breed publiek podium te geven. Het projectvoorstel nam zo een concretere vorm aan, van een onderzoek naar een dossier-tentoonstelling over Tapta in dialoog met nieuwe werken van Greet Billet, Hana Miletić en Richard Venlet, die elk op enkele specifieke aspecten van Tapta's praktijk ingaan: haar collectieve, educatieve praktijk in de ateliers in La Cambre en Doornik; de verruimtelijking van vormen en patronen; en het manuele maakproces dat wordt geleid door een organische, imperfecte en veranderlijke materialiteit.

Het is belangrijk op Tapta's veelzijdigheid te wijzen als cruciale figuur in het Belgische/Brusselse kunstgebeuren, als docente, en als eigenzinnige kunstenares. In lijn met het formalistische modernisme dat haar generatie beleed, weigerde ze elk anekdotisch verband tussen werk en biografische omstandigheden als verklaring te gebruiken, of zich door de naoorlogse politieke retoriek te laten instrumentaliseren. Vóór de debatten die onze generaties vandaag drijven, naar een feministische benadering van productie en reproductie toe en de verbinding tussen lichamelijke, organische en materiële elementen, reiken Tapta's werk en praktijk deze elementen al in vroege vormen en vertalingen aan. Eerder dan verder te werken op de strakke, gesloten wetmatigheden die het orthodoxe formalisme voorstond, gooide ze het constructieve imperatief open voor het soepele en het veranderlijke en – afwijkend van de regelmaat en herhaling van het weven enerzijds en de robuustheid van de klassieke sculptuur anderzijds – voor een vrijer materiaalgebruik en complexiteit met verknoppingen, spanningen en buigingen.

WIELS heeft zich van bij aanvang ingezet voor het cartograferen en herevalueren van vrouwelijke pioniers in de kunstwereld; paradigmatische figuren wiens invloed langzaam uit de samenhang en evolutie in hun werk en met de ideeëngeschiedenis van hun tijd uitkristalliseert. Kunstenaressen in de neo-avantgardes in ons land zijn nog altijd een zeldzaamheid in de overzichten, niettegenstaande de reële appreciatie die een figuur als Tapta tijdens haar leven te beurt viel. WIELS wil bijdragen aan deze historische correcties, zoals in 2011 met de tentoonstelling van Alina Szapocznikow, die vanuit een lokale ruchtbaarheid in Polen mondiale erkenning kreeg. Ook de recente museale retrospectieven van het werk van Magdalena Abakanowicz in buurlanden, zijn opmerkelijk signalen van de impact die Poolse kunstenaressen in de naoorlogse diaspora maakten en waarin ook Tapta een belangrijke rol behoort te krijgen.

Nu al is duidelijk dat dit onderzoek een opstap zal zijn naar een groter overzicht. Het project rijkt hiertoe alvast de argumenten aan door te wijzen op parameters zoals verruimtelijking, co-creatie, collectieve ervaringsruimte en veranderlijkheid. Dit gebeurde niet alleen via zeer precies gekozen werken, maar ook door in de tentoonstelling een atelier-situatie op te zetten waarin een tentoonstellingskopie werd gemaakt van Tapta's meest monumentale overgeleverde werk, *Formes pour un espace souple*, waarvan het origineel uit 1974 zich helaas in onherstelbare staat bevindt. Mede op advies van Ann Veronica Janssens, Tapta's voormalige assistente, werd het werk volgens dezelfde technieken en met exact dezelfde materialen en procedures, in een collectief atelier met textielexperten en kunststudenten, gereconstrueerd. Door middel van de co-creatie-methodiek, die Tapta in haar 'sculpture souple' atelier in La Cambre introduceerde, werd gaandeweg de originele, immersieve installatie opnieuw voor het publiek beleefbaar en waarneembaar.

Door naast de textiele sculpturen als tweede brandpunt ook een groep maquettes te tonen waarmee Tapta grote publieke sculpturen in neopreen en staal concipieerde en voorbereidde, schenkt de tentoonstelling ook aandacht aan de opmerkelijke ruptuur in Tapta's oeuvre. In de jaren 1980 verlaat ze immers stilaan de textiele en zachte materialen en technieken voor de hardere en robuustere sculpturen in zwart neopreen en staal. Deze evolutie heeft zeker tot een ongelijke appreciatie van haar werk geleid. De textiele werken vinden vandaag opnieuw makkelijker en directer een verbinding met de toeschouwer, die wordt uitgenodigd tot een dynamische en zinnelijke ontdekkingstocht bij het volgen van de draden, touwen, knopen en torsies. Maar, niettegenstaande het gebruik van grote, zwarte, ondoordringbare oppervlakken, laten ook de neoprene en stalen sculpturen zich waarnemen in een dynamische, zintuigelijke ervaring waarbij de vervloeiingen van het licht op de glijdende curves en de subtiële weerspiegelingen en weerkaatsingen op de matte vlakken zichtbaar worden.

Deze kunsthistorische, patrimoniale en sensibiliserende onderneming ingeleid en mogelijk te hebben gemaakt, is in de eerste plaats te danken aan Liesbeth Decan, curatrice van de tentoonstelling, en kunstena.ar.essen Greet Billet, Hana Miletić en Richard Venlet, die via hun in situ installaties de hierboven aangehaalde kenmerken van Tapta's praktijk hebben benadrukt en geactualiseerd.

Wij danken evenzeer voor hun ondersteuning Maurice Verbaet, die zijn verzameling van werken van Tapta en zijn team meteen ter beschikking stelde; de directie van LUCA School of Arts; M HKA; Chevalier-Masson studio (Anne Masson en Eric Chevalier), die in samenwerking met Estelle Chatelin en Antonella Valerio de reconstructie van Tapta's "Formes pour un espace souple" leidde; de studenten en vrijwilligers van l'ENSAV La Cambre en LUCA School of Arts die de reconstructie mede hielpen vervaardigen: Amaryllis Bouyer, Annelies Clerix, Bianca Cuevas Geiger, Rose Egidi, Coline Ernould, Sule Nur Eryuruk, Anouk Ostyn, Marie Rasper en Martha Verleyen; en Gaia Carabillo geassisteerd door Eline Harmse, Korneel Hamers, Yvan Rochette voor de opbouw van de tentoonstelling. De subsidiërende overheden van WIELS, de partners en patrons, de leden van de WIELS Club en WE Club, evenals het hele team van WIELS die deze delicate onderneming tot een mooie presentatie vormgaven, danken wij alle.

Sophie Rocca
Dirk Snauwaert
Directie WIELS